

ФОТОЕЛЕКТРИЧНИЙ ЗАХИСНИЙ ПРИСТРІЙ ОДНОНОЖОВИХ ПАПЕРОРИЗАЛЬНИХ МАШИН І ПИТАННЯ ОПТИМАЛЬНОГО РОЗМІЩЕННЯ ЙОГО СВІТЛОВОГО БАР'ЄРУ

Безпечна робота на одноножових паперорізальних машинах (ОПМ), які обладнані системами програмного керування, можлива лише за наявності на останніх окремих захисних пристроїв.

У сучасних ОПМ найбільше поширення дістали фотоелектричні захисні пристрої (ФЗП), які в основному складаються [4] з світлового фотоелектричного бар'єру (СФБ), розміщеного на різальному столі, світлочутливого перетворювача, електронної підсилювальної схеми та виконавчого реле, які при перетинанні СФБ зупиняють ніж.

Вітчизняною промисловістю серійно випускається трипроменевий ФЗП типу РФІ-3, який характеризується відносно невеликою швидкістю (0,15 с), невисокою надійністю і деякими іншими недоліками [5]. Тому розробка та випуск промисловістю ФЗП з високими технічними параметрами належить до актуальних завдань.

Для попередження травматизму на ОПМ пропонуються найрізноманітніші за своїм схемним рішенням ФЗП [1, 4] технічні параметри, ефективність їх взаємодії у системі ФЗП-ОПМ, досвід експлуатації яких вивчений ще недостатньо.

На кафедрі автоматизації і комплексної механізації поліграфічного виробництва УПІ проводяться дослідження ФЗП на спеціальному макеті. ФЗП зібраний на уніфікованих логічних елементах серії «Логика-Т» [3] і встановлений на машині БР-110. Побудова ФЗП на типових елементах дає змогу спростити його експлуатацію та уніфікувати структуру ФЗП з системою програмного керування. Принципова схема досліджуваного чотирипроменевого ФЗП зображена на рис. 1. У пристрої застосовані методи самоконтролю справності роботи схеми та спосіб підвищення її швидкодії ФЗП ОПМ «Perfekta». Подвоєння кількості світлових потоків СФБ у такому ФЗП здійснюється за допомогою відповідно розміщених дзеркал Дз1—Дз4. Комутаційна схема рис. 1 відповідає лише ручному режиму роботи машини.

Вмикання ФЗП здійснюється при дворучному різанні стопи шляхом спрацьовування окремо встановленого кінцевого вимикача *ВК1*. Заряджений до цього конденсатор *С2* в колі елемента *Е3* розряджається через контакти вимикача *ВК1*, створюючи при цьому на виводах *11*, *8* короткочасний імпульс напруги. Відповідно з'являється імпульс напруги нульового потенціалу на виводі *9* вихідного підсилювача (елемент *Е5*). Знеструмлене до цього реле «освітлення» *Р4* спрацьовує через коло: розмикаючі контакти циклового кінцевого вимикача *ВК2*, розмикаючі контакти реле «фотозахисту» (виконавчі реле) *Р1—Р2*, діод *Д1*, вивід *9* елемента *Е5* та

самоблокується. Реле P_4 , в свою чергу, вмикає реле «швидкодії» P_3 та замикає коло живлення трансформатора $Tr1$. Спрацьовуючи, реле P_3 шунтує своїми замикаючими контактами резистори $R_8—R_{11}$, які увімкнені в коло обмоток реле «фотозахисту», і останні при освітленні фотодіодів $\Phi Д1—\Phi Д2$ спрацьовують. Після зникнення на виводі 9 елемента E_5 напруги нульового потенціалу реле «швидкодії» знеструмлюються і в коло обмоток реле «фотозахисту» під'єднуються вказані додаткові резистори. Струм, який проходить через обмотки реле «фотозахисту», зменшується, що приводить у випадку перетинання світлового потоку до відповідного зменшення часу відпускання його контактів. Повторне

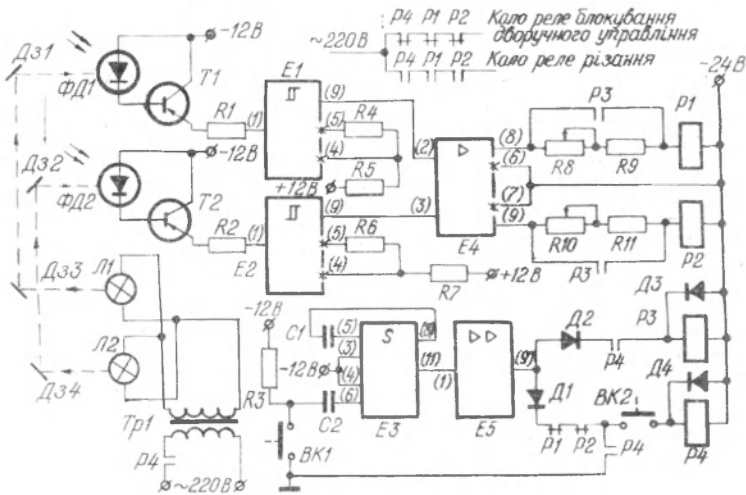

Рис. 1. Принципова схема ФЗП.

Елементи: $\Phi Д1$, $\Phi Д2—\Phi Д3$; $T1$, $T2—MП42A$; $E1$, $E2—$ «Логика-Т-202»; $E3—$ «Логика-Т-302»; $E4—$ «Логика-Т-402»; $E5—$ «Логика-Т-403»; $P1$, $P2$, $P3$, $P4—$ РПУ-0.

ввімкнення ФЗП, при цьому можливе лише при повторній дії на кнопки управління. Спрацьовуючи реле P_4 та $P1—P2$ замикають коло реле «різання», яке вмикає привід притискача та ножа. Після повороту головного вала на 340° спрацьовує кінцевий вимикач $BK2$, який розмикає коло реле «освітлення» і схема повертається у вихідний стан. Збільшення тривалості імпульсу напруги на виводі 11 елемента E_3 до величини достатньої для послідовного спрацьовування реле P_4 , P_3 та $P1—P2$ здійснюється за допомогою почергової витримки часу кожним каскадом вказаного елемента.

На рис. 2, а показані експериментальні дані залежності часу відпускання різних типів реле від величини послідовно включеного в коло їх обмоток опору. Час відпускання реле вимірювався мілісекундоміром типу Ф209. З рис. 2 видно, що при ввімкненні в коло обмотки реле додаткового опору час відпускання його зменшується на 30—50%.

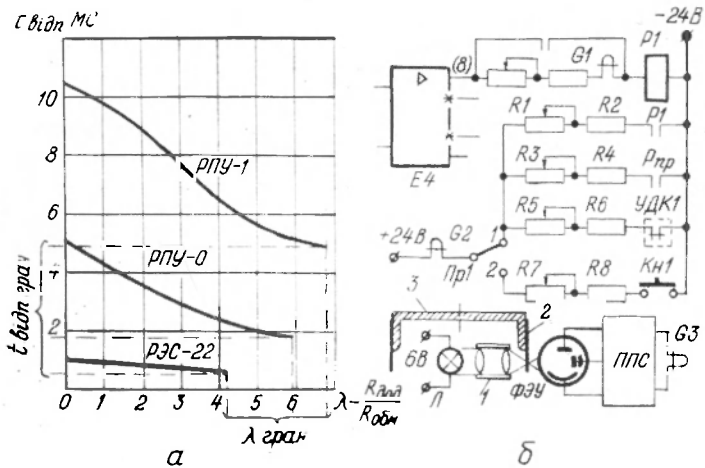

Рис. 2. Залежність часу відпускання реле від величини послідовно включеного опору (а) та схема вимірювань $t_{\text{ф}}$, $t_{\text{пр}}$, $t_{\text{г}}$, $t_{\text{н}}$, $t_{\text{вт}}$ (б).

Ефективність дії ФЗП на ОПМ досягається за умови, що

$$t_{\text{вт}} > t_{\text{з}}, \quad (1)$$

де $t_{\text{вт}}$ — час вторгнення, який дорівнює часові від моменту перетинання СФБ руками різальника до моменту досягнення небезпечної зони різання, с; $t_{\text{з}}$ — повний час зупинки ножа, с.

Повний час зупинки ножа визначається за формулою [2]

$$t_{\text{з}} = t_{\text{ф}} + t_{\text{пр}} + t_{\text{г}} + t_{\text{н}}, \quad (2)$$

де $t_{\text{ф}}$ — час спрацьовування ФЗП, який при нехтуванні інерційності фотодіода та електронної підсилювальної схеми дорівнює часові розмикання реле «фотозахисту», с ($t_{\text{ф}}$ є одним з основних параметрів ФЗП, який характеризує реакцію ФЗП на швидкість перетинання його світлового потоку); $t_{\text{пр}}$ — час спрацьовування проміжних реле, контакторів, с; $t_{\text{г}}$ — час спрацьовування механічного гальма, тобто час від моменту приводу гальма та виключення електромагнітної муфти зчеплення до початку гальмування приводу ножа, с; $t_{\text{н}}$ — час гальмування приводу ножа до його повної зупинки, с.

Ефективність дії ФЗП на ОПМ необхідно досліджувати в найбільш небезпечному режимі, яким є режим холостого ходу приводу ножа, в якому $t_{\text{з}}$ набуває максимального значення.

На рис. 2, б показана схема для вимірювань складових $t_{\text{з}}$ та реально можливих $t_{\text{вт}}$ на ОПМ. Вказані складові часу визначаються шляхом розшифровки відповідних осцилограм, записаних на світлопроменевому осцилографі типу Н700. Імітація перетинання СФБ здійснюється за допомогою окремо закріпленого до кожуха ножа, непрозорого прапорця. Перетинання світлового бар'єру в різних положеннях ножа здійснюється відповідним переміщенням прапорця по вертикалі. Положення ножа, при якому

перетинається СФБ і спрацьовує реле «фотозахисту», визначається при ручному повороті привода ножа. Момент початку відпускання контактів реле «фотозахисту» здійснюється в момент знеструмлювання обмотки реле і фіксується гальванометром $G1$. На осцилограмі чітко видно кут відхилення променя гальванометра як початкову точку вимірювань. Час розмикання контактів цього реле визначається відповідним відхиленням променя гальванометра $G2$. Величина відхилення променя гальванометра $G2$ підстроюється резисторами $R1$ — $R6$. Момент розмикання проміжного контактора $P_{пр}$ та момент спрацьовування механічного гальма визначається відповідно як сходінка та імпульс відхилення променя цього ж гальванометра $G2$. Момент спрацьовування механічного гальма фіксується ударним перетворювачем типу УДК-1. Вимірювання часу t_n здійснюється гальванометром $G3$ за допомогою оптичного датчика переміщення, який складається з читаючої оптики 1 від кінопроектора, плівки 2 типу «Микрат 200», на якій відмітчиком часу осцилографа Н700 записані штрихові мітки, фотопомножувача типу ФЭУ-2 та підсилювача постійного струму ППС. Плівка приклеєна на металевому стакані 3 , який закріплений на одному з проміжних валів привода ножа. При включенні привода ножа гальванометр $G3$ запише імпульси струму з частотою пропорційною кутовій швидкості обертання вказаного вала. Час $t_{вт}$ вимірюється шляхом вторгнення руки з швидкодіючим вимикачем, кнопкою $Kn1$, в небезпечну зону до зіткнення кнопки з опущеним ножом машини. Момент перетинання СФБ та момент зіткнення кнопки з ножом фіксуються відповідно гальванометрами $G1$ та $G2$. Перемикач $Pr1$ встановлений при цьому в положення 2 .

Для здійснення умов безпеки необхідно прямувати до мінімальних значень складових t_3 . Як видно з формули (1), умову безпеки можна здійснити також відповідним збільшенням $t_{пр}$, тобто при відомих параметрах небезпечної зони відповідним розміщенням у просторі СФБ. Основними параметрами небезпечної зони ОПМ є максимальна та мінімальна висота ножа над столом (h_{max} , h_{min}) для привода ножа та висота установки притискача ($h_{пр}$) для привода притискача, а також їх довжина.

На рис. 3 зображена схема розміщення СФБ на ОПМ за такими вибраними основними геометричними параметрами: 1) H — висота установки СФБ над столом машини, мм (як правило $H \geq h_{пр}$); 2) α — максимальний, реальний кут вторгнення руки різальника в небезпечну зону на окремій машині, град; 3) A — відстань між площиною різання та найближчою точкою перетинання нижнього світлового променя, яка задовольняє умові (1), мм; 4) β — кут нахилу СФБ (при його прямолінійному розміщенні) до площини стола, град. Розміщення СФБ під кутом β , зокрема зумовлене: неоднаковим $t_{вт}$ при перетинанні різних променів, змінною t_3 залежно від початкового положення ножа у момент перетинання СФБ, збільшенням відстані між верхніми променями та лезом ножа при переміщенні останнього. При менших кутах β ймовірність перетинання світлових променів збільшується; 5) L —

ширина СФБ, мм (зайве збільшення відстані A приводить до небажаного зростання L); 6) n — число світлових променів; 7) Φ — діаметр активного перерізу світлового променя, мм (збільшення діаметра Φ зменшує чутливість ФЗП до величини площі перекриття його світлового потоку, при якому останній спрацьовує); 8) $l_{1,2,\dots,n-1}$ — відстані між світловими променями, які повинні виключити

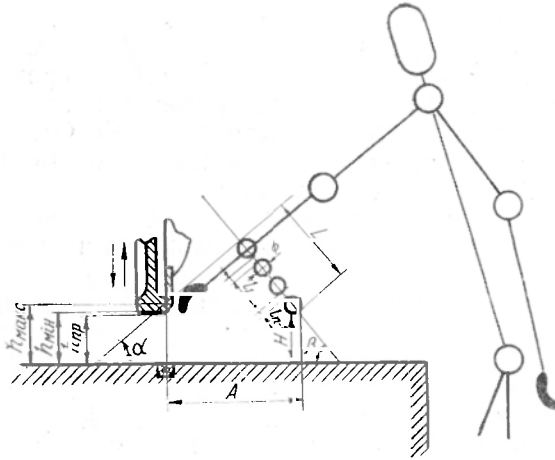

Рис. 3. Схема розміщення СФБ на ОПМ.

можливість знаходження у небезпечній зоні рук різальника при пуску привода притискача та ножа, або їх проникненні у небезпечну зону під час ходу притискача та ножа без спрацьовування ФЗП, мм.

**Параметри небезпечної зони ОПМ
і основні геометричні параметри розміщення СФБ**

Завод (фірма), марка машини, країна	$h_{\max}$ мм	$h_{\min}$ мм	$h_{\text{спр}}$ мм	H мм	α град.	A мм	β град.	L мм	n шт.	Φ мм	$l_{1,2,\dots,n-1}$ мм
„Perfekta“, ARA106E, НДР	135	120	115	135	8	265	0	148	2	28	92
„Perfekta“ SEYPA 132, НДР	165	150	140	165	30	650	45	325	5	29	49
Wohlenberg 112/115,	160	140	135	147	24	515	21	295	4	33	46,5
Programmatic TR, ФРН											51,5 64

В таблиці наведені параметри небезпечної зони та рекомендоване розміщення СФБ деяких ОПМ, обладнаних системами програмного керування, які визначені за запропонованими параметрами.

Важливим параметром захисних систем ОПМ є також час додаткової дії на органи керування при дворучному управлінні різанням та відповідно активний час дії ФЗП. Додатковий час дії різальником на пускові кнопки T_d при дворучному управлінні на більшості вітчизняних ОПМ дорівнює

$$T_d \approx T_{np1} + T_{n1} + (0,7 \div 0,9) T_{n2}, \quad (3)$$

де T_{np1} — час від моменту початку дії на пускові кнопки до моменту досягнення притискачем його крайнього нижнього положення, с; T_{n1} — час переміщення ножа до точки стикання його з марзаном, с; T_{n2} — час реверсу ножа у вихідне положення, с.

Для забезпечення умови безпеки різальника необхідно та достатньо, щоб

$$T'_d > T_{np1} + (T_{n1} - t'_{вт}), \quad (4)$$

де $t'_{вт}$ — час, потрібний для переміщення руки різальника від пускових кнопок до небезпечної зони різання, с.

Зміна часу T_d до величини T'_d дає можливість зменшити втрати на допоміжні роботи, зменшити втомлюваність рук різальника та відповідно збільшити продуктивність роботи на ОПМ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Внедрено на Калининском комбинате.— «Полиграфия», 1973, № 1.
2. Методические рекомендации по расчету времени и пути аварийной остановки рабочих органов производственного оборудования. Казань, 1972.
3. Сводный каталог. Транзисторные логические и функциональные элементы «Логика-Т» и их применение в бесконтактных системах промышленной автоматики. М., «Информэлектрон», 1969.
4. Толстой Г. Д. Автоматизация полиграфических производственных процессов. М., «Книга», 1970.
5. Шаптал А. Я., Старостин И. Я. Автоматическое управление процессами штамповки. Изд. 2-е, перераб. и доп. Л., «Машиностроение», 1975.

R. V. KAZMIROVICH

PHOTOELECTRIC PROTECTIVE DEVICE OF ONE-KNIFE PAPER-CUTTING MACHINES AND THE QUESTIONS OF OPTIMUM PLACING OF ITS LIGHT BARRIER

Summary

The article describes the photoelectric protective device collected at the unified elements of „Logic-T“ series, considers the conditions of its effective placing on the one-knife paper-cutting machines, and grounds the main geometrical parameters of photoelectric light barrier.